

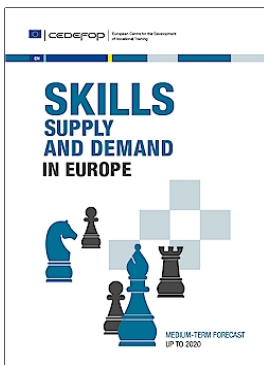
TÁJÉKOZTATÓ

Milyen szaktudásra lesz igény az európai munkaerőpiacon?

A recesszió, a migráció és a különböző szakpolitikai forgatókönyvek – eltérő mértékben ugyan, de - befolyásolhatják a szakirányú készségek iránti keresletet és a szaktudás terén mutatkozó kínálatot.

A 2008-as gazdasági válság és az azt követő recesszió jelentősen növelte a munkahelyi kilátásokkal kapcsolatos bizonytalanságot. Az embereknek ezért jóval tájékozottabbnak kell lenniük a jövőbeli munkaerőpiacokkal kapcsolatban.

A CEDEFOP 2010-ben kiadott készségigény-előrejelzése ⁽¹⁾ az európai ⁽²⁾ munkaerő-piaci fejlemények legújabb eredményeit tartalmazza, most, hogy a világgazdaság elkezdett kilábalni a 2008-as pénzügyi válságból és az azt követő recesszióból. A CEDEFOP a készségek terén jelentkező kínálatról és keresletről szóló újabb előrejelzését 2012-ben fogja megjelentetni, de addig is kiegészítette 2010-es előrejelzését, hogy még alaposabban megvizsgálja a recesszió legutóbbi hatását.

Olvassa el a jelentést: *Skills supply and demand in Europe: medium-term forecast up to 2020*. (Készségkínálat és készségigény Európában: középtávú előrejelzés 2020-ig.)
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/15540.aspx>

Az előrejelzés 2011-es frissítése mellett a migráció aspektusai is a vizsgálat tárgyát képezték, valamint több forgatókönyv is készült azt bemutatóként, hogy miként hatnak a foglalkoztatásra és a készségek terén mutatkozó igényekre és kínálatra az olyan kérdések, mint a pénzügyi megszorítások és a gazdasági bizonytalanság.

⁽¹⁾ A projektet a Progress Program – Európai közösségi program a foglalkoztatásért és a társadalmi szolidaritásért (2007–2013) finanszírozza, és az Európai Bizottság foglalkoztatásért, szociális ügyekért és társadalmi összetartozásért felelős főigazgatósága irányítja.

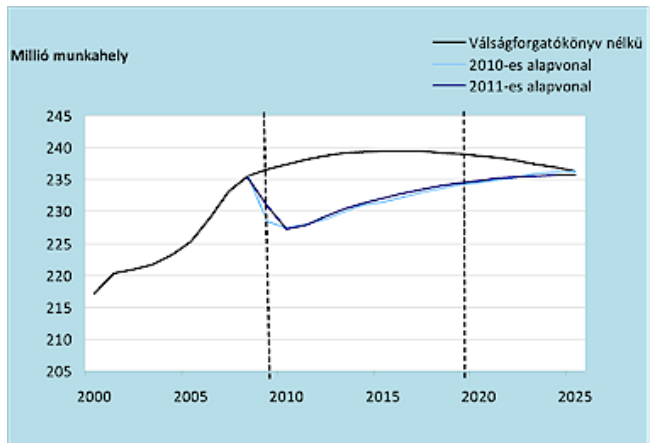
⁽²⁾ Az előrejelzés 29 európai országra (EU-27, Norvégia és Svájc) vonatkozik (további hivatkozásokban: „EU-27+”).

A recesszió hatása a foglalkoztatásra és a szakirányú készségek iránti igényre

Míg a fejlődő országok által vezetett világgazdasági növekedés meglehetősen jelentős, megállapítható, hogy Európa gazdasága hosszú ideig csupán mérsékelten fog növekedni.

A CEDEFOP 2010-es előrejelzése azt mutatta, hogy a recesszió – egy válságforgatókönyv nélküli helyzethez képest – mintegy tízmillió munkahellyel fogja csökkenteni 2010-ben az európai foglalkoztatottságot. Ez többé-kevésbé pontosnak bizonyult (1. ábra).

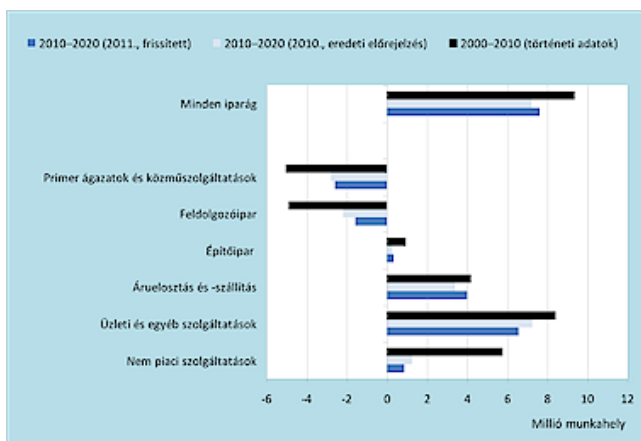
1. ábra: a recesszió hatása a foglalkoztatottságra, EU-27+

Úgy tűnik, hogy a recesszió ágazati szinten felgyorsította azt a jelenlegi tendenciát, miszerint a primer ágazatokhoz és az alapvető gyártáshoz kapcsolódó munkahelyek helyett a szolgáltatásokra tevődik át a hangsúly. A primer és a feldolgozóipari ágazatokban a vártnál több munkahely szűnt meg a recesszió következtében. Ezekben az ágazatokban annak ellenére tovább csökken a foglalkoztatás, hogy az általuk gyártott cikkek iránti kereslet növekedésnek indult. A termelékenység növekedése csökkenti a költségeket és javítja a versenyképességet, ugyanakkor csökkentheti az ugyanolyan, vagy akár magasabb minőségű termék előállításához szükséges alkalmazottak számát.

Az elsődleges iparágakban 2020-ra előreláthatólag 2,5 millió munkahely fog megszűnni, amely valamivel kevesebb, mint ami a 2010-es előrejelzésben szerepelt. Ebből sok a mezőgazdaság ágazatában fog bekövetkezni, amely néhány országban és régióban még mindig jelentős foglalkoztatási forrás. A feldolgozóipart a vártnál kevésbé érintette súlyosan a recesszió. A 2011-es frissített előrejelzésben szereplő adat, amely szerint ebben az ágazatban 2020-ra 1,5 millió munkahely szűnik meg, alacsonyabb, mint az eredeti 2010-es előrejelzése, amely 2 millió munkahely megszűnését említi. Ez is megerősíti, hogy Európa gazdaságában továbbra is fontos szerepet tölt be a feldolgozóipar, és jelzi, hogy bizonyos munkahelyeket megmentenek, valamint inkább az EU-n belül, mintsem azon kívülre helyeznek át (2. ábra).

2. ábra: **A foglalkoztatás múltbeli és előre jelzett változásai gazdasági ágazatonként, EU-27+**

A 2011-es frissített előrejelzés azonban kevésbé optimista abban tekintetben, hogy hány munkahelyet teremthet 2020-ra a szolgáltató szektor. Ennek okai részben a megszorító intézkedések, valamint a köz- és magánkiadások és -beruházások csökkenése.

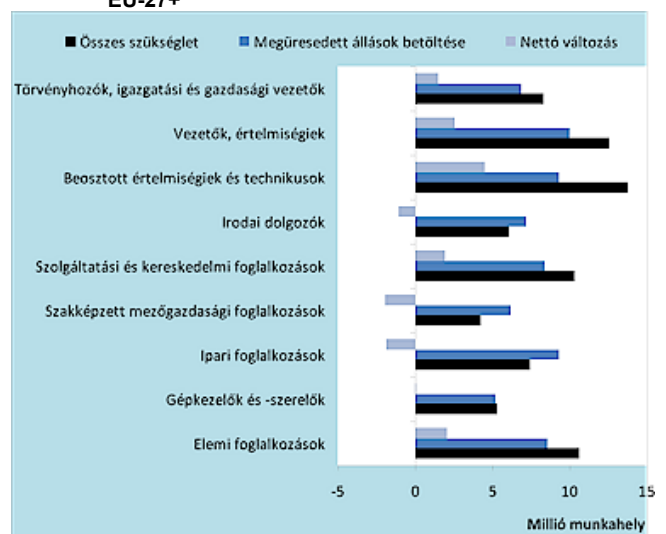
A napjaink és 2020 közötti időszakban továbbra is a szolgáltatásoktól várják a legtöbb munkahely teremtését. Várhatóan a (leginkább a magánszektor által működtetett) piaci szolgáltatások területe fog a leggyorsabban nőni. Az üzleti és egyéb szolgáltatások területén, ideértve a banki és pénzügyi szolgáltatásokat is, valószínűleg a korábban gondoltnál valamivel lassabban fog nőni a foglalkoztatás, de még ezzel együtt is arra számítanak, hogy itt jön létre a legtöbb új munkahely – 2010 és 2020 között mintegy hatmillió.

Jelentős foglalkoztatás-növekedésre számítanak továbbá az áruelosztás és -szállítás ágazatában (ideértve az éttermeket és szállodákat is). Ennél lényegesen szerényebb növekedést jósolnak jelenleg a nem piaci szolgáltatások területére (amelyek költségeit gyakran támogatásokból fedezik, és amelyeket főként az állami szektor vagy nonprofit magánszervezetek biztosítanak), mivel ezek viselik majd a közkiadások megnyirbálásából fakadó terhek oroszlánrészét.

A foglalkoztatás különböző ágazatokban megfigyelhető változásai természetes módon befolyásolják a foglalkoztatás szakmák szerinti megoszlását, és a kívánt képzettségi szinteket. Az előrejelzések szerint a foglalkoztatottság leginkább az olyan foglalkozások körében nő majd, mint az üzletvezetés, a szakértői és szakasszisztensi állások. Ezekben a területeken 2020-ra 8 millió új munkahely létrejöttét jelzik. Jelentős növekedést, mintegy 2 millió munkahely létrejöttét várják azonban az olyan szolgáltatói szakmákban is, mint az értékesítés, a biztonság, a takarítás, vendéglátás és gondozás. Bizonyos szakmák és hivatali foglalkozások körében azonban körülbelül ötmillió munkahely megszűnését jelzik előre.

Bár egyes foglalkozásokban több, másokban kevesebb munkahely lesz, a mostantól 2020-ig tartó időszakban minden foglalkozásban lehet új álláslehetőségekre számítani. Ez egyrészt a bővítés iránti igényből (a foglalkoztatás foglalkozás szerinti nettó növekedése vagy csökkenése), másrészt a megüresedett állások (a munkahelyet váltók vagy nyugdíjba vonulók nyomán felszabadult állások) betöltésének igényéből fakad. A megüresedett állások betöltésének igényéből következően sokkal több új álláslehetőség jön létre, mint a bővítés iránti igénynek köszönhetően (3. ábra).

3. ábra: **Jövőbeni álláslehetőségek foglalkozások szerint, EU-27+**

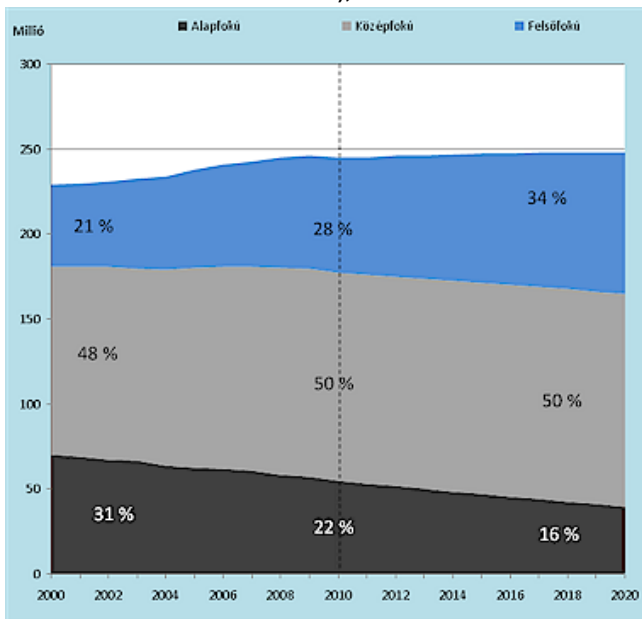
Az ágazatokra és foglalkozásokra vonatkozó 2011-es frissített kiadás szerint a képzéshez kötött szaktudás iránti igény növekedni fog. Az iparszerkezet és a szakirányú készségekre építő technológiai változások révén növekszik a kereslet a felső- vagy középfokú képzéssel rendelkező munkavállalók iránt.

A recesszió hatása a készségek terén mutakozó kínálatra

A foglalkoztatás jövőbeni alakulása nemcsak a keresletet, hanem a kínálatot is tükrözni fogja. A készségek terén mutakozó kínálat kérdésében a 2011-es frissített kiadás

nem tér el gyökeresen a 2010-es kiadványtól. Továbbra is a közép- és felsőfokú képesítéssel rendelkező munkaerő arányának egyértelmű, nagymértékű növekedése prognosztizálható (4. ábra). A legnagyobb növekedésre a legmagasabb képesítéssel rendelkező munkaerő arányaiban lehet számítani, míg a legnagyobb csökkenés a semmilyen vagy alacsony képesítéssel rendelkező munkavállalók körében várható.

4. ábra: **Kínálati tendenciák képesítés szerint (a 15–64 éves munkavállalók körében), EU-27+**

A recesszió azonban a munkaerő-kínálatra is hatással volt. Sok fiatal döntött úgy, hogy meghosszabbítja tanulmányait, míg az idősebbek – az álláslehetőségek megszűntével – kiléptek a munkaerőpiacról. Ennek ellenére a munkaerő-kínálat enyhén nőtt, ellentétben a 2010 elején megjelenő előrejelzéssel, amely csökkenést jósolt.

A munkaerő-kínálatra vonatkozó előrejelzések függenek a demográfiai változásoktól, a munkaerő-piaci részvételtől és a képesítések megszerzésének módjaitól. Az, hogy ezekre hogyan hat a recesszió, egyelőre nem látható. Az, hogy hosszú távon mennyire lesz fenntartható, hogy több fiatal marad a képzésben és folytat felsőfokú tanulmányokat, több különböző tényezőtől függ, így például az államháztartások állapotától, vagy attól az egyéni megítéléstől, hogy valaki szerint mennyiben javítja elhelyezkedési kilátásait, ha tovább marad az oktatás és képzés területén. Jelenleg úgy tűnik, hogy a legtöbb ország tartani tudja az európai uniós szinten meghatározott, a munkaerő képzettségi szintjének növelésére irányuló célokat.

A migráció hatása a szakirányú készségek terén mutatkozó keresletre és kínálatra

Az Európai Unió belüli, valamint az Unióba és az Unióból kifelé irányuló migráció egyre nagyobb mértékben fogja

befolyásolni a tagállamok munkaerejének nagyságát és összetételét, és fontos következményekkel bír majd a szakirányú készségek terén tapasztalható keresletre és kínálatra is.

A migráció számos módon befolyásolhatja egy ország készségkészletét, többek között azáltal, hogy milyen mértékben:

- csökken az értéke az új befogadó országban a bevándorlók származási országában megszerzett képesítéseinek;
- korlátozzák a bevándorlást a képesítések hivatalos elismeréséből és az összehasonlíthatóság kérdéséből fakadó problémák;
- okoz az emigráció a magasan képzett munkaerő hiányából eredő problémát a származási országokban;
- nő a befogadó országban a bevándorlás miatt a szakirányú készségek kereslete és kínálata közötti eltérés.

Bár további elemzések más következtetésekre vezethetnek, a jelenleg rendelkezésre álló tények azt mutatják, hogy e négy tényező közül egyik sem befolyásolja jelentős mértékben egy ország szakirányú készségkínálatát⁽³⁾. A magasan képzett bevándorlók hosszabb távon előbb-utóbb teljesen el tudják ismertetni képesítésüket a befogadó országban, bár ez a folyamat meglehetősen hosszú időre nyúlhat. A képesítések elismerésének és összehasonlíthatóságának korlátait nem tekintik széles körben a migráció akadályának. Az EU jelenleg is dolgozik azon, hogy csökkentse a tanulás és munkavállalás céljából történő mobilitás efféle akadályait. A migráns munkavállalók azonban a gyakorlatban nehézségekkel szembesülhetnek, különösen, ha az Európai Unió kívüli országokból érkeztek. Úgy tűnik, hogy a kivándorlásnak nincs jelentősebb negatív hatása a származási országokban a magasan képzett munkaerő kínálatára, és hogy a bevándorlás eredményeképp nem alakul ki a fogadó országokban nagy eltérés a készségek iránti kereslet és kínálat között⁽⁴⁾.

A válogatott országok eredményei azt mutatják, hogy a bevándorlás általában emeli a foglalkoztatottak képzettségi szintjét, bár csupán kis mértékben.

Szakpolitikai forgatókönyvek

A 2011-es, referenciául szolgáló előrejelzés mellett négy forgatókönyv kidolgozására is sor került azt vizsgáló, hogy milyen hatással vannak a gazdaságra és a foglalkoztatásra:

⁽³⁾ Az itt szereplő adatok nem tesznek különbséget a legális és illegális, a rövid és hosszú távra szóló bevándorlás, valamint az EU-n belüli migráció, illetve az EU-ba való be- és az onnan való kivándorlás között.

⁽⁴⁾ A CEDEFOP 2011 nyarán egy részletesebb tanulmányt is megjelentet a készségek terén mutatkozó kereslet és kínálat közötti különbségről, a bevándorlókról és etnikai kisebbségekről.

- **a pénzügyi megszorítások:** a kormányok által már bejelentett költségvetési politikák;
- **a gazdasági bizonytalanság:** a beruházások csökkenése a megtérülésekkel kapcsolatos nagymértékű bizonytalanság miatt az EU egész területén; az euro értékének csökkenése;
- **a nyugdíjkorhatár:** az idősödő népesség és a hivatalos nyugdíjkorhatárra vonatkozó kormányzati politikák eredményeképp az idősebb munkavállalók magasabb részvételi aránya;
- **az öregedés, az egészségügy és a nyugdíjak:** az idősödő népességből kifolyólag az egészségügyre és a nyugdíjakra fordítandó magasabb közkiadások.

Az 1. táblázat a különböző forgatókönyveknek a foglalkoztatásra gyakorolt főbb hatásait foglalja össze, melyek meglehetősen összetettek lehetnek. Így például a pénzügyi megszorítások a magánszektorbeli foglalkoztatás növekedéséhez vezetnek, mert a megszorítások következményeképpen a gazdaság egész területén csökkennek a bérek. Az eredmények rövid távon különbséget jeleznek a különböző forgatókönyvek összesített foglalkoztatási rátái között, különösen bizalomvesztés esetén, amely például a megszorító intézkedések bevezetése és gazdasági bizonytalanság idején alakul ki.

1. táblázat: **A négy forgatókönyv foglalkoztatásra gyakorolt hatása**

Forgatókönyv	Rövid távon	Hosszú távon	
		Növekedés	Csökkenés
Pénzügyi megszorítások	Általános csökkenés	Magánszektor	Közszféra
Gazdasági bizonytalanság	Általános csökkenés	Legtöbb ágazat, kivéve beruházási javak	Beruházási javak ágazatai
Nyugdíjkorhatár	Nincs	Legtöbb ágazat	Nincs
Az öregedés, az egészségügy és a nyugdíjak	Növekedés az egészségügyi ágazatban	Egészségügyi ágazatok	Legtöbb egyéb ágazat

A foglalkoztatás a beruházási javakat előállító ágazatokban van leginkább kitéve az általános gazdasági megrázkódtatásoknak, nem utolsósorban azért, mert a beruházás a GDP leggyorsabban változó alkotóeleme. Ez sajátos következményekkel jár a készségekre nézve, mivel ezekhez az ágazatokhoz gyakran speciális készségek társulnak, úgymint mérnöki, gépjárművekkel kapcsolatos és építőipari ismeretek.

A recesszió alatt a közszférabeli foglalkoztatást vehemensen védték, ha nem is mindenhol, de Európa nagy részén. Ez a terület a közkiadások csökkentése miatt most sokkal sérülékenyebbé vált. Ez alól kivétel az egészségügyi ágazatbeli foglalkoztatás, amely különösen hosszú távon valószínűleg az átlagosnál nagyobb mértékben fog növekedni, mégpedig az egészségügyi szolgáltatások iránti kereslet folyamatos növekedése miatt.

Néhány ágazatban a legtöbb forgatókönyv szerint csökkenni fog a munkahelyek száma. Az itt dolgozóknak vagy más ágazatokban kell elhelyezkedniük, vagy ki kell lépniük a munkaerőpiacról. Az öregedés, az egészségügy és a nyugdíjak forgatókönyve szerint a foglalkoztatás növekedése nagyrészt a más ágazatok munkavállalóinak „átcsábításából” fakad.

A forgatókönyveknek – a nyugdíjkorhatárra vonatkozót kivéve – nincs túl nagy hatásuk a munkaerő-kínálat nagyságára. Rövid távon egy nagyobb és öregedő munkaerő-kínálat magasabb munkanélküliséghez vezethet, de ha a munkaerőpiac alkalmazkodik, a hosszú távú gazdasági hatások sokkal kedvezőbbek lesznek.

A forgatókönyvek eredményeinek legfőbb üzenete, hogy a foglalkoztatás terén Európában rövid távon nagy valószínűséggel nagy visszaesés lesz tapasztalható. Bizonytalan, hogy a recesszió a továbbiakban is kihat-e még a munkaerőpiacra, vagy, hogy a kormányok által most bevezetendő megszorító intézkedések miként fognak hatni.

Hosszabb távon jobbak a kilátások, de olyan politikákra van szükség, amelyek megkönnyítik a foglalkoztatás átjárhatóságát az ágazatok között. A bérszintnek rugalmasan kell igazodnia, és megfelelő átképzésekre van szükség ahhoz, hogy a munkavállalók rendelkezzenek a váltáshoz szükséges készségekkel. Az előrejelzések szerint ez lehet a megoldás. Ha nem így történik, a foglalkoztatás és a készségek terén tapasztalható eredmények az itt bemutatottnál jelentősen kedvezőtlenebbül is alakulhatnak.

Tájékoztató – 9059 HU
 Katalógusszám: TI-BB-11-001-HU-N
 Copyright © Európai Szakképzés-fejlesztési Központ, 2011
 Minden jog fenntartva

A tájékoztatók spanyol, német, görög, angol, francia és olasz nyelven érhetők el. Ha szeretné rendszeresen megkapni őket, írjon nekünk a következő email címre: briefingnotes@cedefop.europa.eu

További útmutatók és Cedefop-kiadványok:
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications.aspx>

PO Box 22427, 55102 Thessaloniki, GÖRÖGORSZÁG/GREECE
 Europe 123, Thessaloniki, GÖRÖGORSZÁG/GREECE
 Tel. +30 2310490111, Fax +30 2310490020
 E-mail: <mailto:info@cedefop.europa.eu>

visit our portal www.cedefop.europa.eu